

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 5, jaargang 4, mei 2004

Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@probiblio.nl. Uitgave: Vereniging PBC's.

Van de redactie

Moet de provinciale subsidie voor netwerktaken naar het nieuwe provinciale directieoverleg - de belichaming van het provinciale netwerk - of naar de serviceorganisatie?

Deze vraag gaat zich meer opdringen nu na Noord-Brabant ook in Utrecht gekozen lijkt te worden voor een prominente rol van de nieuwe netwerkorganisatie.

De Task Force Gelderland merkt in zijn advies (zie aprilnummer Nieuwsbrief) op dat het platform Stichting Gelderse Bibliotheken (SGB) en Biblioservice (als nieuwe PSO) elkaar moeten *aanvullen en voeden*.

Het Brabantse DOBB claimt zelf de subsidie voor netwerktaken (zie eveneens vorige Nieuwsbrief).

De Stuurgroep Modernisering Utrechts Bibliotheekwerk vindt ook dat een nieuwe rechtspersoon, Samenwerkende Utrechtse Bibliotheken geheten, de provinciale subsidie moet ontvangen en verdelen.

Hoe het ook uitvalt, duidelijk wordt wel dat vernieuwing van het provinciale netwerk zal leiden tot nieuwe verhoudingen tussen de PBC's-nieuwe-stijl (veelal PSO's geheten) en het directieoverleg-nieuwe-stijl, of dat nou DOBB, SGB, SUB, SNHB of SZHB heet.

Wim Keizer
6 mei 2004

MUB wil provinciale subsidie voor SUB

De Stuurgroep Modernisering Utrechts Bibliotheekwerk (MUB*, p.9) heeft een voorkeursmodel vastgesteld voor de vormgeving van het Utrechtse bibliotheeknetwerk. Reacties konden tot 1 mei gegeven worden.

Het is nog niet bekend in welke mate de voorkeur van de stuurgroep gedeeld wordt door alle betrokkenen.

De stuurgroep stelt voor een nieuwe organisatie in het leven te roepen waarin alle Utrechtse regionale bibliotheken vertegenwoordigd zijn: de Samenwerkende Utrechtse Bibliotheken (SUB). Het is wat de MUB betreft een organisatie die "de provinciale financiering ontvangt en raamcontracten afsluit met de leveranciers inzake de collectief uit te voeren back-office-taken. Vanwege de centrale rol van de SUB stelt de stuurgroep hoge eisen aan de vormgeving van deze organisatie".

Stelseltaken Utrecht

De stuurgroep vindt het van belang dat een aantal back-office-taken dat faciliterend is voor de bedrijfsvoering van de regionale bibliotheken ("stelseltaken" genoemd) in principe wordt belegd bij een vaste leverancier. Voorgesteld wordt dat de Serviceorganisatie, die zal ontstaan uit de huidige PBC Utrecht, die vaste leverancier is. De stelseltaken zijn:

- ICT (technische infrastructuur en bibliotheeksystemen);
- transport;
- faciliteren van de productontwikkeling.

Wat de overige collectieve taken betreft, gaat de MUB voor de periode 2005-2008 uit van de volgende leveranciers:

- OBL: alle regionale bibliotheken;
- WSF en IBL: Gemeentebibliotheek Utrecht (continuering afhankelijk van lopend onderzoek);
- Digitale dienstverlening (o.a. Aladin): GB Utrecht en OB Amersfoort (continuering afhankelijk van lopend onderzoek);
- Collectionering: GB Utrecht, in samenwerking met andere regionale bibliotheken;
- Bibliobus: de Serviceorganisatie.

Aanbesteding

De MUB zegt: "De uitvoering van de collectieve taken wordt door de SUB aanbesteed. Een aantal daarvan wordt deels met provinciale gelden gefinancierd.

Daardoor is het voor de regionale bibliotheken aantrekkelijk om de desbetreffende dienst af te nemen. De regionale bibliotheken zullen altijd een bijdrage betalen voor de afname van deze diensten en producten. Regionale bibliotheken zijn niet verplicht de collectieve taken af te nemen. Indien zij dit niet doen betekent dit dat zij de synergievoordelen mislopen, evenals (waar van toepassing) de provinciale financiering".

Concurrentie

De MUB zegt dat de Serviceorganisatie naast de stelseltaken nog (vele) andere diensten en producten kan aanbieden. Bij deze diensten en producten concurreert de Serviceorganisatie met andere leveranciers.

Geen groeiemodel

Wat de SUB betreft, vindt de MUB dat de huidige Vereniging Provinciaal Directie-overleg (PDO) *niet* moet worden omgevormd tot SUB. "Bij een groeiemodel is het risico groot dat de SUB in de eerste periode onvoldoende besluitvaardig is. Dat zou funest zijn, omdat juist in die eerste periode de "toon" wordt gezet in de nieuwe verhoudingen tussen de verschillende partners. De stuurgroep wil benadrukken dat het nieuwe stelsel geen "oude wijn in nieuwe zakken" is, maar een stelsel dat zakelijker werkt, meer ruimte biedt voor ondernemerschap en meer uitdaagt tot vraaggericht werken".

Functioneren SUB

Over de SUB zegt de MUB verder o.a.:

- de SUB heeft een ondersteunend bureau (secretariaat, administratie) van beperkte omvang dat is ondergebracht bij één van de regionale bibliotheken; het bureau wordt gefinancierd door de provincie;
- de SUB mag zelf geen collectieve taken uitvoeren; dit wordt vastgelegd in de statuten;
- de Serviceorganisatie is niet in de SUB vertegenwoordigd;
- indien een regionale bibliotheek belangstelling heeft voor de uitvoering van een collectieve taak, mag de vertegenwoordiger van deze bibliotheek niet meebeslissen over de aanbesteding van deze taak.

Minimaal drie

De SUB wordt opgericht zodra er drie regionale bibliotheken juridisch zijn gevormd. Dit betekent dat "achterblijvers" in het moderniseringsproces gedurende de beginperiode niet in de SUB zijn vertegenwoordigd en dus minder zeggenschap hebben over de vormgeving van het netwerk.

De stand van zaken rond de regionalisering is dat de drie voor de SUB benodigde bibliotheken er 1 januari 2005 kunnen zijn:

- **de GB Utrecht** (heeft nog geen samenwerkingspartners, maar kan ook goed zelfstandig functioneren).
- **Angstel, Vecht en Venen**: Er is een intentieverklaring. Een beslisdocument is op komst.
- **Heuvelrug**: Er is een intentieverklaring. Een beslisdocument is op komst.
- **West-Utrecht** (Woerden, Oudewater, Montfoort): Er is een intentieverklaring. Een beslisdocument is op komst.

De andere regio's vragen nog aandacht:

- **Lekstroom**. Gaat moeizaam.
- **Midden-Utrecht** (Zeist, De Bilt, Soest). Verkennende gesprekken.
- **Eemland** (Baarn en Bunschoten; Eemnes; Amersfoort, Leusden en Woudenberg). Nog geen uitgekristalliseerde initiatieven. Gesprek Eemnes met Noord-Hollandse buurbibliotheken Laren en Huizen is opgeschort
- **Bunnik**: wacht op advies informateur over keus regio.

Carla Visser leidt Lorenzo en bereidt evaluatie voor

Het bestuur van Lorenzo heeft besloten Carla Visser, directeur van de OB Beverwijk-Heemskerk, tot 1 januari 2005 voor 16 uur per week te benoemen als managing consultant van Lorenzo.

Vertrouwen

In reactie op het vertrek van Gusta Lebbink zegt Jan-Ewout van der Putten namens het bestuur van Lorenzo: "Gusta had een jaarcontract en zij heeft besloten het daarbij te laten. Gusta laat de organisatie redelijk gezond achter. In het vorige jaar is een klein

aanloopverlies geleden, in dit jaar lijkt evenwicht tussen uitgaven en inkomsten bereikt. Het bestuur heeft, met vertrouwen in een goede toekomst, na een jaar functioneren behoefte aan evaluatie van de ontwikkelingen binnen en de toekomstmogelijkheden voor Lorenzo. Het bestuur heeft de directeur van de OB Beverwijk-Heemskerk, mevrouw C.M. Visser, bereid gevonden voor de rest van dit jaar als managing consultant op te treden. Daarmee is ruimte geschapen om de evaluatie te doen plaatsvinden en in een goede opvolger/ster voor Gusta te voorzien". Voorzitter Hans van Velzen vult aan dat Gusta de komende periode nog wel bij de uitvoering van een aantal projecten van Lorenzo betrokken blijft.

Twee dagen

Carla Visser zegt over haar nieuwe functie: "Het gaat voor mij om 16 uur per week. Ik ga dus 2 dagen in Den Haag op werkbezoek doorbrengen. Het bestuur van Lorenzo heeft mij een duidelijke opdracht meegegeven aangaande het verrichten van onderzoek naar de huidige en toekomstige bestaansmogelijkheden van Lorenzo. In Beverwijk-Heemskerk wordt dit opgevangen doordat ik weer fulltime ga werken en door een aantal taken door te schuiven aan één van de andere MT-leden, die op haar beurt weer... enz.".

Carla Visser is afgestudeerd in Arbeid & Organisatiekunde, faculteit Sociale Wetenschappen.

Administratie

Wat de klacht van Gusta over de boekhouding door de VOB betreft zegt adjunct-directeur Gerard van Dijk: "Volgens mij voeren wij een behoorlijke administratie en wordt er regelmatig teruggekoppeld, zoals dat normaal gebeurt". Jan-Ewout van der Putten voegt er aan toe dat afname van financieel-administratieve ondersteuning bij het Verenigingsbureau geheel vrijwillig is. "Het is een optie waar een inwonende organisatie voor kan kiezen en die zij ook kan beëindigen. De verantwoordelijkheid voor de keuze ligt bij de managing consultant, die immers verantwoordelijk is voor een goed financieel beheer van de eigen organisatie".

Laurens

Desgevraagd meldt Jos Debeij, managing consultant van Laurens dat Laurens (inclusief

hijzelf) geen problemen heeft in de relatie met de VOB. "De VOB is onze belangrijkste opdrachtgever en partner. We wonen zeer tot onze tevredenheid bij de Vereniging in huis. We hebben een administrateur van de Vereniging waar ik alleen maar lovend over kan zijn. Ons financieel huishoudboekje is prima op orde. We zoeken samen het juiste advies als dat nodig is".

Raad voor Cultuur wil meer visie bibliotheekvernieuwing

De Raad voor Cultuur is verheugd dat de eerste basisbibliotheken van de grond zijn gekomen en dat het onderwerp bibliotheekvernieuwing overal op de agenda staat. "Desalniettemin zijn er naar de mening van de Raad aanwijzingen dat de uitkomst van het proces van bibliotheekvernieuwing nog onzeker is". Dat zegt de Raad in het hoofdstuk Bibliotheken in het advies over de Cultuurnota 2005-2008.

Zorg

De Raad houdt de al eerder uitgesproken zorg over het gebrek aan centrale aansturing. Het eind vorig jaar verschenen monitorrapport roept volgens de Raad opnieuw de vraag op of er voldoende gemeenschappelijke richting en uniformiteit is in het proces, zodat de gewenste synergie en meerwaarde voor de sector kunnen worden gegenereerd. "Door de verschillen op lokaal en regionaal niveau en door de beperkte toerusting van overheden worden de ontwikkelingen momenteel te veel aan het toeval overgelaten. De Raad pleit daarom opnieuw voor meer (gezamenlijke) visie en duidelijkheid over het resultaat en de concrete uitvoering door middel van gerichte processturing".

De Raad constateert ook dat de structuur (vorming BB'en) voorop staat en dat de inhoudelijke vernieuwing in het gedrang komt.

De Raad is tevreden over Bibliotheek.nl en AI@din, maar stelt vast dat er op lokaal niveau nauwelijks capaciteit is om concrete vernieuwingen te implementeren en toe te passen.

Zie voor het hele advies, inclusief de hierna vermelde onderwerpen leenrecht en VOB:
www.cultuur.nl

Raad voor Cultuur is voor afkoop leenrecht

De Raad voor Cultuur is er niet voor om het leenrecht af te kopen uit de "enveloppe-gelden" (2 miljoen oplopend tot 20 miljoen), maar is wel voor centrale afkoop uit andere middelen. Dat staat in het hoofdstuk Bibliotheken in het advies over de Cultuurnota. "Nadat onlangs de Belgische rijksoverheid heeft besloten het leenrecht af te kopen, is Nederland momenteel het enige land in Europa waar het leenrecht volledig ten laste komt van de bibliotheken en hun gebruikers. Het leenrecht drukt zwaar op de budgetten van de bibliotheken, met alle gevolgen van dien - ook voor het proces van bibliotheekvernieuwing. Sinds de invoering van het leenrecht in 1996 zijn prijsstijgingen voor de bibliotheekleden en een daling van het aantal leden en uitleningen waarneembaar. Deze daling van inkomsten gaat gepaard met een stijging van de kosten, aangezien de openbare bibliotheken zich voor de uitdaging gesteld zien een goed evenwicht te vinden tussen het instandhouden van de gedrukte collectie en de uitbouw van de digitale collectie". De Raad stelt ook vast dat er bezuinigingen zijn, ondanks de daarover gemaakte afspraken bij het Koepelconvenant.

Raad voor Cultuur adviseert korting subsidie VOB met 5%

De Raad voor Cultuur heeft de staatssecretaris van OCenW geadviseerd om "de VOB als ondersteunende instelling een bescheiden korting op te leggen van vijf procent ten opzichte van het huidige subsidieniveau. De Raad acht het evenwel wenselijk om de geadviseerde subsidieverlaging te laten vervallen indien extra financiële middelen beschikbaar zijn". Dit staat te lezen in het advies over de Cultuurnota 2005-2008.

270.930 euro

De VOB kreeg 5.423.180 euro en had 8.019.000 gevraagd. De advisering betekent 5.152.250 euro. Dat is een korting van 270.930 euro. Het is ook ongeveer de helft van het bedrag van 400.000 euro aan stelselgelden dat de VOB in de samenwerking met de CPNB heeft gestopt. Daar is de Raad kritisch over. "De Raad mist

in het beleidsplan een coherente visie die aan deze herschikking van taken en middelen ten grondslag ligt".

Het advies van de Raad over de VOB valt op twee manieren te lezen: als een lovende bespreking met een beetje voorzichtige kritiek of als pittige kritiek in een mooie verpakking. De websites van de VOB en het landelijke procesbureau gaven de voorkeur aan de eerste interpretatie.

Elkaar ten dele overlappende teksten over de VOB staan in een Inleiding over bibliotheken en in een hoofdstuk dat specifiek aan de VOB gewijd is.

Drie kritiekpunten

De Raad meent dat de VOB de afgelopen jaren vruchtbaar vorm heeft gegeven aan het ondersteunen van de introductie van nieuwe media en de totstandkoming van de landelijke virtuele bibliotheek. Ook meent de Raad dat de VOB een elementaire, inhoudelijke rol heeft in het proces van de bibliotheekvernieuwing. Volgens de Raad zou verlaging van de subsidie ongewenste risico's voor dit proces kunnen hebben.

Niettemin noemt de Raad *drie* kritiekpunten:

- De huidige vier stelseltaken zijn onderling niet helder van elkaar te onderscheiden. De definiëring in termen van kwaliteit, samenhang, doelmatigheid en pluriformiteit is ondoorzichtig. Dit belemmert een diepgaandere beoordeling en vergelijking van de vier taken, ook in relatie tot een vijfde stelseltaak. De Raad constateert dat de omschrijving van de taken die de VOB in opdracht van het rijk uitvoert door de jaren heen diffuus is geworden. De Raad adviseert een evaluatie van de stelseltaken, als mogelijk onderdeel van de door het ministerie van OCenW aangekondigde visitatie van de VOB.
- De Raad adviseerde eerder om de VOB geen extra rijksmiddelen te geven voor boekpromotie en leesbevordering in samenwerking met de CPNB. De Raad heeft nu echter vastgesteld dat de VOB 400.000 euro aan stelselgeld in de samenwerking met de CPNB gestoken heeft. "De Raad mist evenwel in het beleidsplan een coherente visie die aan deze herschikking ten grondslag ligt. De Raad heeft hier vooralsnog reserves bij,

maar wil dit nader bezien in de context van een uit te brengen advies over leesbevordering". De raad wil geen directe financiële consequenties verbinden aan de geuite twijfel, maar adviseert wel de VOB een "bescheiden korting van 5 %" op te leggen.

- De Raad stelt vast dat er soms een gespannen verhouding is tussen de VOB als branchevereniging en de VOB als uitvoerder van een overheidsopdracht. In de al genoemde evaluatie zou duidelijk moeten worden wat enerzijds een uitvloeisel is van de verenigingstaken (door de bibliotheken zelf gefinancierde branchetaken) en wat anderzijds behoort tot de uitvoering van de door het rijk gefinancierde stelseltaken.

Vernieuwingsgelden

Wat de 2,3 miljoen euro betreft die de VOB heeft gevraagd voor een vijfde stelseltaak (digitale dienstverlening op landelijk niveau) zegt de Raad dat deze met ingang van 2009 samengevoegd moet worden met de overige vier stelseltaken en dan ten laste moet komen van de Cultuurnota.

Gezien de directe relatie die er is met bibliotheekvernieuwing onderschrijft de Raad de gedachte om het bedrag vooralsnog uit de vernieuwingsgelden te financieren.

Reactie VOB

Jan-Ewout van der Putten meldde desgevraagd dat de VOB een gedegen reactie voorbereidt. "Die reactie zal lopen langs de hoofdlijn van erkentelijkheid voor de positieve waardering voor onze inzet en activiteiten. Natuurlijk vinden we het jammer dat we aan een korting worden onderworpen en ondervinden we maar halve troost in het feit dat de Raad zelf in de daarop volgende alinea opmerkt dat de korting niet zou moeten worden opgelegd, omdat de branche zozeer in verandering is en onze rol daarin belangrijk is.

De opmerkingen over leesbevordering zie ik als een uitdaging. Onze belangrijke rol wordt onderkend, maar men ziet te weinig samenhang. De voorbereiding van het komende raadsadvies zal ongetwijfeld de mogelijkheid geven daarop nader in te steken.

De discussie die de Raad start over de "stelseltaken" vraagt meer studie en

nadenken. Het zijn de kapstukken van ons werk, we hebben ze in de meerjarennota naar ons oordeel weer wat afgestoft, maar kennelijk is verdere verdieping en explicitering noodzakelijk.

Ik ben blij met de volmondige erkenning van de Raad van het belang van bibliotheek.nl, de bijbehorende nieuwe vormen van dienstverlening en de noodzaak van structurele ondersteuning door het rijk door erkenning van een nieuwe, vijfde stelseltaak. Op korte termijn moeten naar het oordeel van de Raad de middelen daarvoor uit de enveloppegelden komen, in de volgende periode zouden ze structureel in de cultuurnotasubsidie moeten worden meegenomen", aldus Jan-Ewout.

Definitief advies Task Force Gelderland

De Task Force (TF) Gelderland heeft zijn voorlopige standpunt na een op 14 april gehouden hoorzitting omgezet in een definitief advies aan GS van Gelderland. De hoorzitting heeft niet geleid tot belangrijke wijzigingen.

Het voorlopige standpunt dat de datum 1 januari 2005 voor de vorming van basisbibliotheken niet haalbaar is en dat uitstel nodig is tot 1 januari 2007 is genuanceerd. De streefdatum blijft 1 januari 2005, maar voor bibliotheken en gemeenten die meer tijd nodig hebben wordt wat de TF betreft 1 januari 2007 de nieuwe einddatum. Van dergelijke bibliotheken wordt wel uiterlijk 1 juli 2004 een stappenplan verwacht.

Wat de directievoering betreft, gaat de TF er van uit dat Biblioservice voor een eventuele overgangperiode oplossingen aanbiedt voor de positionering van de directeur waar het werkgeverschap nog niet adequaat is geregeld.

Oude discussie

De TF noemt het opvallend dat wat de lokale en provinciale taken betreft de discussie in Gelderland nog wordt gedomineerd door de situatie die in 1987 ontstond bij de decentralisatie van rijksmiddelen naar gemeenten en provincies. "De motivatie om te komen tot een daadwerkelijke kwaliteitsimpuls zou de overhand moeten hebben. De discussie moet wel tot de juiste

proporties worden teruggebracht", zegt de TF. "De TF is voorstander van het zoeken naar een oplossing waarbij de eigen verantwoordelijkheid van gemeenten en provincie voor de toekomst helder wordt onderscheiden".

Wat de netwerkvorming betreft, zegt de TF dat basisbibliotheken die al gevormd zijn nu al een beroep moeten kunnen doen op Biblioservice in haar nieuwe positie als facilitair bedrijf en tweedelijns ondersteuningsorganisatie.

"Geen struikelpunten"

Annemarie Kuipers, directeur van Biblio-service Gelderland, liet via directiesecretaris Wim van de Fliert desgevraagd weten dat Biblioservice zich kan vinden in het advies van de Task Force. (Zie verder voor de kern van de inhoud van dat advies het bericht in de Nieuwsbrief van april 2004). "Wij hebben geen echte struikelpunten kunnen ontdekken en wachten nu de reactie van GS af", aldus Biblioservice.

Flevolands bibliotheekbureau in juni statutair klaar?

Het Flevolandse bibliotheekbureau, dat zal worden gecreëerd uit de huidige Stichting Samenwerkende Bibliotheken Flevolands (SSBF), kan er in juni statutair zijn.

Er heeft een conferentie plaatsgevonden voor alle lokale bibliotheekbesturen over de concept-statuten van het bureau. Daar is ook een presentatie gehouden over *cultural governance*. Het SSBF-bestuur spreekt zich in juni uit over nieuwe statuten, waarmee het bibliotheekbureau dan een feit kan worden.

De eerste fase wordt deze maand afgerond. Dan bespreekt het SSBF-bestuur het plan voor de oprichting en daarna kan een directeur (in een of andere vorm) aan de slag. Het is nog niet duidelijk of gekozen wordt voor een interim-directeur (oprichtingsdirecteur) of dat direct wordt voorzien in de directievacature.

De provincie Flevoland faciliteert de SSBF zo veel mogelijk om het bureau per 1 januari 2005 daadwerkelijk in functie te hebben. Dit jaar vindt er een ontvlechting plaats van

SSBF-diensten, zowel op fysiek (uit de lokale bibliotheken) als op personeel gebied.

De Vuijst kijkt ook naar WSF

De provinciale ambtenaren die een notitie over de WSF voorbereiden hebben besloten ter advisering prof. dr. Jan de Vuijst in te schakelen.

De Vuijst maakte voor het procesbureau een handreiking voor de omvorming van de PBC tot PSO en adviseerde de provincies Noord- en Zuid-Holland over de omvorming van ProBiblio.

Aangezien de opdracht van Noord- en Zuid-Holland niet ging over de WSF, besteedt het advies over ProBiblio er ook geen expliciete aandacht aan. Wel merkt De Vuijst er in op dat voor de noodzakelijke programma-financiering van het voorgestelde kennis- en coördinatiecentrum bundeling van diverse geldstromen nodig is: "projectgelden, impuls gelden van het Rijk en eventueel de WSF-gelden".

Discussie

Landelijke expertisecentra concurrenten PSO's?

In zijn bedrijfsplan *Vleugels uitslaan* constateert de OBD dat de landelijke expertisecentra Laurens (voor ICT-zaken) en Lorenzo (voor P&O-zaken) ten dele concurrenten van de OBD zijn (zie *Nieuwsbrief januari/februari 2004*). In haar motivatie voor haar aftreden bij Lorenzo zegt Gusta Lebbink dat de relatie tussen de VOB en de Lorenzo anders zal moeten worden (zie *Nieuwsbrief april 2004*). Het Lorenzo-bestuur heeft besloten een evaluatie te laten uitvoeren.

"Gezond"

Naar aanleiding van de opmerkingen over en rond de expertisecentra vroeg ik de PBC-directeuren of zij, net als de OBD, deze centra als (gedeeltelijk) concurrerend ervaren.

Rob Pronk van Biblionet Groningen antwoordde: "Ik ben op zich, als dat al zo is, geen tegenstander van gezonde concurrentie. Daarbij geldt dan wel als

voorwaarde dat dit met gelijke middelen en mogelijkheden moet gebeuren, dus zonder oneigenlijke geldstromen van subsidies of ledencontributies. Eerlijke concurrentie houdt bedrijven scherp en gefocust op waar ze echt goed in zijn. Bij ons is dat ICT, durf ik te beweren. Wellicht is het een goed idee om Jos Debeij eens te laten uitleggen wat de aanvullende waarde van de expertisecentra is. Ik heb soms ook wel moeite om de positie van de beide clubs t.o.v. het veld en de brancheorganisatie en de zich commerciële opstellende clubs als NBD/Biblion uit elkaar te houden. Als de PSO's daar ook nog doorheen gaan spelen wordt het wel erg ingewikkeld".

"Steun zoeken"

Ik vroeg **Jos Debeij** of hij (nog eens) wilde vertellen wat naar zijn idee de aanvullende waarde van landelijke expertisecentra op de PSO's is. Jos antwoordde: "We zijn voortgekomen uit het projectbureau Internet en we zijn gestart met vooral opdrachten op landelijk niveau. Daar zijn we nog steeds actief. Wat je ziet is dat niet elke PBC, of in nieuwe termen "facilitair bedrijf", op hetzelfde moment in staat is om nieuwe zaken op te pakken. Of dat zij steun zoekt bij het oppakken van die nieuwe ontwikkelingen. En dat is dan geen steun zoeken op een zielige manier, maar een vraag om professionele ondersteuning, om daarmee snel en gericht kennis van voorlopers en ervaringen met ondersteuning van bibliotheken naar zich toe te halen en om te zetten in een adequaat dienstverleningsaanbod".

Ook komt Jos bibliotheken tegen die voor een klus staan en niet de mankracht of de kennis hebben om dat te doen. Voorbeelden: een snelle verhuizing naar een nieuw gebouw of het vernieuwen van de website in combinatie met het aanbod van bibliotheek.nl. Of bibliotheken die steun zoeken om sterker te staan bij het vernieuwen van hun overeenkomst met hun PBC.

"Transferpunt"

"In veel gevallen gaat het om de juiste mensen met de juiste kennis op het juiste moment", zegt Jos. "Die ligt niet elk moment op de plank van elke bibliotheek of ondersteuningsorganisatie. Laurens kan daarin ondersteunen. Niet omdat Laurens alles op de plank heeft liggen, maar wel omdat Laurens weet wat er speelt, daar zelf

op onderdelen intensief bij betrokken is, met één van de vaste medewerkers, één van de via Laurens werkzame experts uit de branche of een externe adviseur. Laurens werkt zonder subsidie en zonder winstoogmerk, met een klein team van vier mensen (en we willen niet groter groeien), terwijl we de afgelopen twee jaar ieder jaar voor zo'n zestien mensen werk hebben gehad. Bij de opdrachten hoeven we niet te leuren met onze eigen mensen. Ieder kan op zijn kwaliteit worden ingezet in combinatie met kwaliteit op maat uit de branche in combinatie met specifieke, externe expertise. Een transferpunt voor kennis in en om de branche.

We hoeven niet te doen waar anderen goed in zijn. We vervullen aanvullend diensten die nodig zijn. Snel en effectief. Voor die flexibele rol is ruimte in de bibliotheekbranche. Niet als een concurrent die marktaandeel probeert af te snoepen, maar als een partner die in het ene geval iets voor je doet, in het andere geval de kennis van je organisatie benut voor anderen en eventueel ook een adviseur inschakelt om een klant van je te ondersteunen bij het afsluiten van een goede overeenkomst", aldus Jos.

Items

Henk Middelveld, directeur van de OBD, bleek al eerder met Jos in discussie te zijn geweest over de OBD-constatering betreffende gedeeltelijke concurrentie.

In zijn reactie op de bovenstaande uitspraken van Jos maakt Henk de discussie breder door ook de VOB zelf, NBD/Biblion en de bibliotheekvernieuwing erin te betrekken. Henk formuleert aan de hand van een aantal items de volgende opinie:

"Concurrentie:

Wij zijn voor gezonde concurrentie. Dat maakt ons scherper en daar heeft de sector voordeel bij. Maar we zijn het eens met Rob Pronk: we moeten dat niet met oneigenlijke geldstromen van subsidies en contributies doen. Maar laten we wel zijn, we zullen nog veel meer te maken krijgen met concurrentie uit andere onverwachte hoeken dan de concurrentie uit de eigen branche.

Expertisecentra:

Onze wereld wordt voortdurend ingewikkelder. Expertisecentra zijn daarop een goede reactie. Ik beschouw bijvoorbeeld Eblida als een expertisecentrum als het gaat

om copyrights. Wij denken dat we voordeel hebben van dergelijke centra op het terrein van ICT en P&O. Maar dan moeten we wel goed definiëren wat een expertisecentrum is. En, om maar wat te noemen: ik wil dan een projectleider Lorenzo niet tegenkomen als betaald adviseur bij een klant die ik zelf ook bedien.

Plaats voor iedereen:

Onze wereld is voldoende in beweging om plaats te bieden aan diverse actoren. Maar ik wil mijn landelijke belangenbehartiger niet tegen komen met het leveren van dezelfde producten die wij leveren. Ik ben het dus eens met Wim Keizer dat we de structuren moeten uitzuiveren.

Ketengevolgen:

Beslissingen van de grote partijen in het land kunnen grote gevolgen hebben. Ik denk dan natuurlijk aan de beslissing van de NBD om de RFID-chips te gaan plakken. En die beslissing was dan weer genomen voor de VOB. En wij hebben daarop onze beslissing gebaseerd om RFID-balies te gaan leveren. Als het gaat om commerciële partijen, dan heb ik nergens moeite mee, that's life. Maar als het gaat om clubs waar wij allerlei soorten relaties mee hebben, dan moet dat zorgvuldig gebeuren. Ook hier ben ik het met Rob Pronk eens dat we de posities moeten verhelderen en niet allemaal door elkaar heen moeten gaan lopen.

Werkgebieden:

De discussie over werkgebieden is volledig achterhaald. Niemand kan meer op basis van kartelachtige afspraken een exclusief werkgebied claimen.

Bibliotheekvernieuwing:

Ik betreur het dat de bibliotheekvernieuwing bijna uitsluitend lijkt te gaan over structuren en met name de basisbibliotheek. De vorming van de zogenaamde PSO komt recentelijk wat meer in beeld en Wim heeft groot gelijk dat het op zijn minst merkwaardig is als de positie van de VOB daarbij buiten beschouwing wordt gelaten. (Overigens doet de WSF-bibliotheek, beter de RSF-functie, helemaal niet mee in de discussie). Ik heb inmiddels een voorstel in voorbereiding voor ABC-wetgeving per 1-1-2007, een mooie datum om de ad-hoc-vernieuwing af te ronden en het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing uit te luiden. (ABC = Archief, Bibliotheek en Cultuurhuis - wk).

Wat ik ronduit vervelend vind is dat ondanks alle mooie woorden over maatwerk er bij het procesbureau en bij de organisatiebureaus maar één mal is voor de vernieuwing en dat is de mal van de basisbibliotheek. De oplossingen van Groningen, Overijssel en Zeeland kunnen kennelijk niet. De nieuwe mini-PBC van Flevoland kan weer wel.

Investeren in eigen mensen:

Ik betreur de grote hoeveelheid organisatiebureaus die thans is ingeschakeld en die de 5,5 miljoen euro opmaakt. En dat geldt ook voor al die Zelfstandigen Zonder Personeel (ZZP'ers; gewaardeerde en soms uitgerangeerde (oud)collega's die het vak geen vaarwel kunnen zeggen). Ik betreur het ook dat allerlei mensen voor allerlei projecten worden ingeschakeld en dat blijken te doen via hun eigen BV. Kortom, ik kies ervoor om met mensen die bij ons in dienst zijn de toekomst aan te vatten. We moeten in hen investeren. En als het echt niet anders kan, koop je expertise in van buiten. Maar dat is de uitzondering.

"Inhoud voorop"

Wat we in Overijssel in de jaren '90 hebben geleerd is dat we succes kunnen boeken als we niet over structuren gaan praten, maar ons richten op de inhoud. Vanuit de OBD blijven we dan ook de toekomst benaderen vanuit de kwaliteit en de prijs van onze dienstverlening. Daar zullen we het mee moeten doen. Maar dat neemt niet weg dat we hier en daar obstakels willen helpen opruimen die dit streven in de weg staan.

"Slim"

En voor alle duidelijkheid, Jos zet natuurlijk wel iets neer met Laurens. Dat verdient alle respect en daar zijn we plaatsvervangend trots op. En ik heb begrip voor zijn dilemma. Hij kiest terecht voor linksom als hij rechtsom geen resultaat boekt. En het is uitermate slim dat hij zich buiten de bibliotheek-(machts-)politiek houdt. Ik zou het zelf ook zo doen geloof ik, maar ik ken mijn beperkingen, Jos doet het beter dan ik zou kunnen. Maar als je zuiver redeneert, zouden we de ICT-expertise kunnen koppelen aan onze belangenbehartiger en het maken van reële producten (www.bibliotheek.nl) door NBD/Biblion kunnen laten realiseren".

Tot zover Rob, Jos en Henk. Welke PBC-directeur of andere Nieuwsbrief-lezer geeft ook eens haar/zijn mening?

LDO, DOS en Vereniging PBC's richten Vereniging Netwerk van Directeuren op

De besturen van DOS, LDO en de Vereniging PBC's hebben besloten vaart te maken met de voorgenomen oprichting van een Vereniging Netwerk van Directeuren. Afsproken is dat de drie voorzitters, Arnoud Bruijns (LDO), Willem Huberts (DOS) en Ria de Herder (Vereniging PBC's), zo spoedig mogelijk tot oprichting zullen overgaan.

Er zal een voorlopig bestuur gevormd worden, dat behalve uit de voorzitters zal bestaan uit de secretarissen, Annelies Stumpel (LDO), Huub Leenen (DOS) en Theo de Koning (Vereniging PBC's). Het voorlopige bestuur wordt bijgestaan door Wim Keizer (ambtelijk secretaris Vereniging PBC's).

Doel

Het statutaire doel van de nieuwe Vereniging zal zijn te dienen als "onafhankelijk platform voor de uitwisseling van kennis en informatie van directieleden van openbare bibliotheken in Nederland en verwante organisaties". Leden van de vereniging kunnen statutair zijn: "directieleden van openbare (d.w.z. voor ieder bestemde en toegankelijke) bibliotheken in Nederland en van daaraan verwante provinciale steunorganisaties (d.w.z. de rechtsopvolgers van provinciale bibliotheekcentrales)". Het bestuur van de Vereniging kan besluiten directieleden van andere organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan de verwezenlijking van het doel van de Vereniging tot het lidmaatschap toe te laten.

Hoofdtaken

Het voorlopige bestuur richt zich vooralsnog op twee hoofdtaken:

- het voorbereiden van een conferentie op **donderdag 14 oktober 2004**. Deze conferentie moet een wervende werking hebben voor de nieuwe Vereniging. De conferentie sluit qua thematiek aan bij het doel van de Vereniging en zal zowel gelegenheid geven tot ontmoeting als tot persoonlijke kennisverrijking. Er is een voorbereidingsgroep, waarin behalve bestuursleden ook andere directieleden zitting hebben. De voorzitters van LDO, DOS en Vereniging PBC's hebben

besloten de praktische organisatie van de dag, op basis van uitgebrachte offertes, op te dragen aan de afdeling Marketing & Communicatie van de PBC Noord-Brabant.

- het, na de formele oprichting, verder vormgeven van de Vereniging tot het moment dat er een eerste ledenvergadering kan worden gehouden, er een definitief bestuur kan worden gekozen en er een begroting met activiteitenplan kan worden vastgesteld. Uiteraard hangen de mogelijkheden af van het aantal leden en de door die leden betaalde contributies.

De drie besturen zullen, nadat de nieuwe Vereniging is opgericht, hun leden voorstellen LDO, DOS respectievelijk Vereniging PBC's op te heffen en de leden aanbevelen lid van de nieuwe Vereniging te worden. Ook zal worden voorgesteld een deel van de financiële reserves van de drie bestaande organen in te brengen in de nieuwe Vereniging.

Voor meer informatie:

- **Arnoud Bruijns**, voorzitter LDO (a.bruijns@obvenray.nl, tel. 0478 - 581970)
- **Willem Huberts**, voorzitter DOS (whuberts@bibliotheeknijmegen.nl, tel. 024 - 3274911)
- **Ria de Herder**, voorzitter Vereniging PBC's (r.de.herder@pbcdrenthe.nl, tel. 0592 - 381111)
- **Wim Keizer**, ambtelijk secretaris Vereniging PBC's (wkeizer@probiblio.nl, tel. 023 - 5546387)

Noot MUB:

- *) De Stuurgroep MUB bestaat uit:
  - Guus Swillens, burgemeester Wijk bij Duurstede (voorzitter).
  - Dieny Scheffer-Versluis, portefeuillehouder Lopik (vice-voorzitter).
  - Pauline Goedvolk, beleidsambtenaar Woerden.
  - Patty Gonggrijp, LBM-er OB De Ronde Venen.
  - Ria Oudega, directeur OB Zeist.
  - Marijke van Leeuwe-Winters, bestuurslid OB Maarssen.
  - Chris Wiersma, directeur PBCU (adviserend).
  - Jan van Bergen, gedeputeerde Utrecht (adviserend.)
  - Hugo Jongen, hoofd Maatschappelijke ontwikkeling Utrecht (adviserend).
  - Walter Ligthart, Twynstra Gudde (adviserend.).
  - Pieter Laban, projectleider Agenda 2010 Utrecht (ambtelijke ondersteuning).
  - Ine Groen-Waterreus, Twynstra Gudde (projectleider).
  - Claudia van Donselaar, projectbegeleider Agenda 2010 Utrecht (secr. ondersteuning).